

Depremden etkilenen iller, genel istihdam kayıplarına rağmen iş yaratmayı sürdürüyor

Luis Pinedo Caro*, Varol Dur**

Yönetici Özeti

BETAM bu araştırma notuyla yeni bir aylık İşgücü Piyasası Görünümü serisine ilk adımı atmış oluyor. Bu yeni aylık notlarda Sosyal Güvenlik Kurumu'nun veri tabanı dolayısıyla kayıtlı istihdam verileri kullanılmaktadır. Türkiye, Eylül 2024'ten Şubat 2025 sonuna kadar 645.941 kayıtlı işin yok oluşuna tanıklık etti. Turizm sektöründeki düşük sezon nedeniyle bu düşüş bekleniyor olsa da muhtemelen olumsuz ekonomik görünüm ve ekonomik belirsizlik de bu düşüşü etkiledi. Bir yandan, Antalya, İstanbul, Muğla ve İzmir'de güçlü istihdam kayıpları gözlemlenirken, öte yandan, depremden etkilenen bölgede istihdam yaratımı ile kayda değer bir ekonomik toparlanma yaşanıyor. Turizm gibi düşük katma değerli ekonomik faaliyetlerdense, danışmanlık hizmetleri gibi görece yüksek katma değerli faaliyetlerde istihdam kayıpları önümüzdeki aylar için olumsuz bir işaret olarak yorumlanıyor.

Giriş

BETAM, Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) verilerinden yararlanarak yeni bir aylık bülten serisine başlamıştır. SGK veri kaynağında il düzeyinde, ekonomik faaliyetlere ve sözleşme türlerine göre ayrıntılı ve güvenilir istihdam verilerinin bulunabilirliği işgücü piyasasında son dönemde yaşanan değişimleri daha iyi anlamak açısından avantaj sağlamaktadır. Bu bilgi derinliği, 2023 Şubat depremlerinden etkilenen illerdeki ekonomik toparlanmayı, istihdam kayıplarına veya artışlarına neden olan ekonomik faaliyetleri ve turizmin yerel işsizlik üzerindeki etkisini izlememizi sağlamaktadır.

Mayıs 2025 bülteni itibarıyla, TÜİK'in Hanehalkı İşgücü Anketi'ne (HİA) dayanan veri kaynağı değiştirilerek SGK'nın aylık raporlarının kullanılacaktır. HİA'nın aylık raporlarının yetersizliğine dair kanıtlar ile anketin iller ayrımında bilgi içermemesi konusunda eksikliği, TÜİK'in aylık raporlarını politika açısından anlamlı hale getirmeyi zorlaştırmaktadır. Buna ek olarak, Türkiye'de kayıtlı istihdamın sürekli artması, kayıtlı istihdam verilerinin kullanılmasına yönelik en büyük eleştiriyi —tüm çalışanları kapsamaması gerçeğini— geçersiz kılmaktadır. Tüm bu nedenler ve BETAM'ın anlamlı, güvenilir ve politika açısından önemli analizler sunma isteği, veri kaynağında bu değişikliği yapma kararı alınmasında etkili olmuştur. Bununla birlikte SGK verileri tam sayım olmakla birlikte kayıtlı istihdamla sınırlı olduğu bilinmelidir.

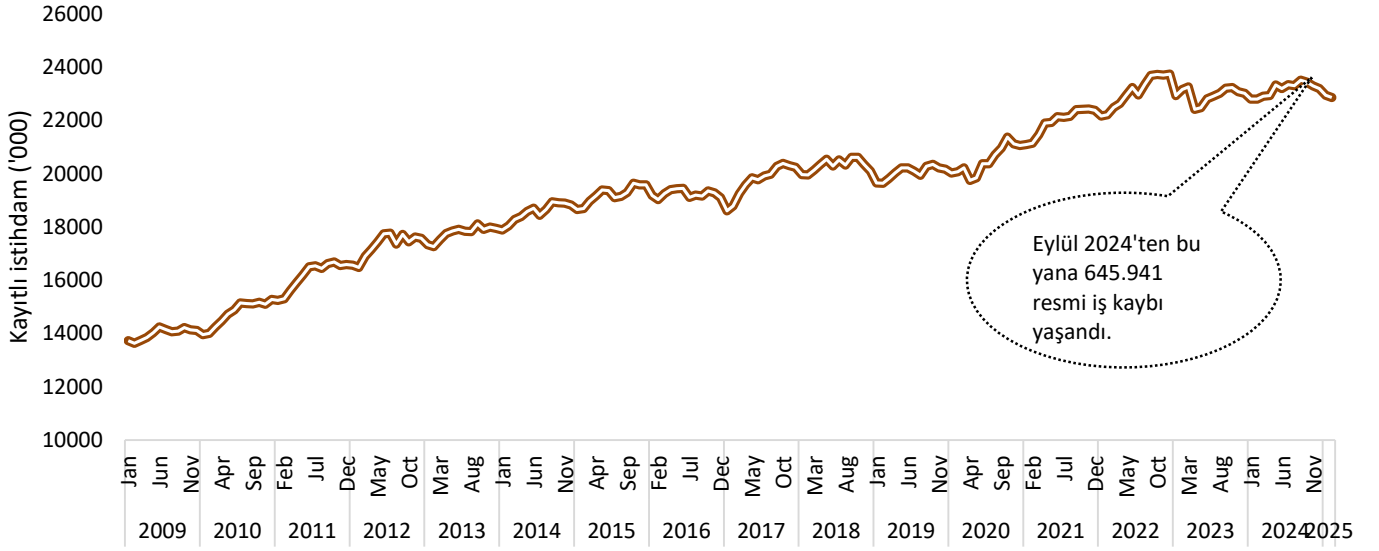
* Dr. Luis Pinedo Caro, Betam, luis.pinedo@bau.edu.tr

**Dr. Varol Dur.

İstihdam kayıpları beklenenden daha güçlü

2016'dan bu yana istihdam artışı zayıf seyretmektedir; 2019'daki ekonomik kriz ve pandemi döneminde yürürlüğe giren işten çıkarma yasakları nedeniyle COVID-19 etkisi resmi rakamlara dahi tam olarak yansımamıştır. Pandemi sonrası dönemde yaşanan son istihdam artışı, istihdamı uzun vadeli eğilimine geri taşımıştır. Ancak bu eğilim yeniden kesintiye uğramıştır. Türkiye'de Eylül 2024'ten Şubat 2025'e kadar toplam işlerin %4,1'ine denk gelen 645.941 kişilik istihdam kaybı yaşanmıştır. Bu kayıp mevcut ekonomik durumda dikkate değer bir durgunluğa işaret etmektedir.

Şekil 1 : Zorunlu sigortalı çalışan sayısı

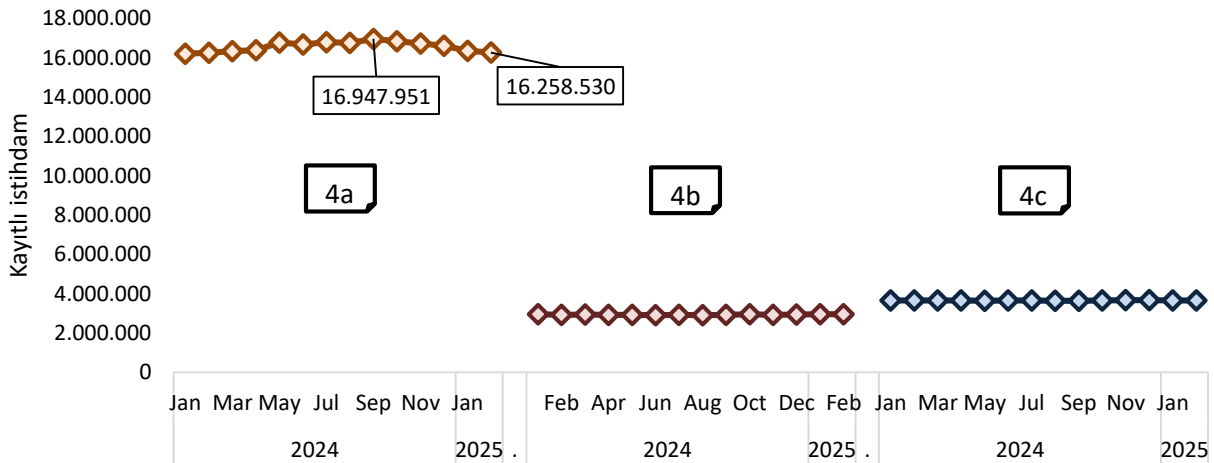

Kaynak: SGK and Betam hesaplamaları.

Kayıpların kaynağı

Kategori. Gözlemlenen istihdam kaybı tamamen özel sektör çalışanları (4a) arasındaki iş kaybına atfedilebilir. Serbest meslek (4b) ve memur (4c) rakamları ise Şekil 2'de görülebileceği gibi neredeyse değişmemiştir.

Şekil 2 : Kategoriyeye göre istihdam düzeyi

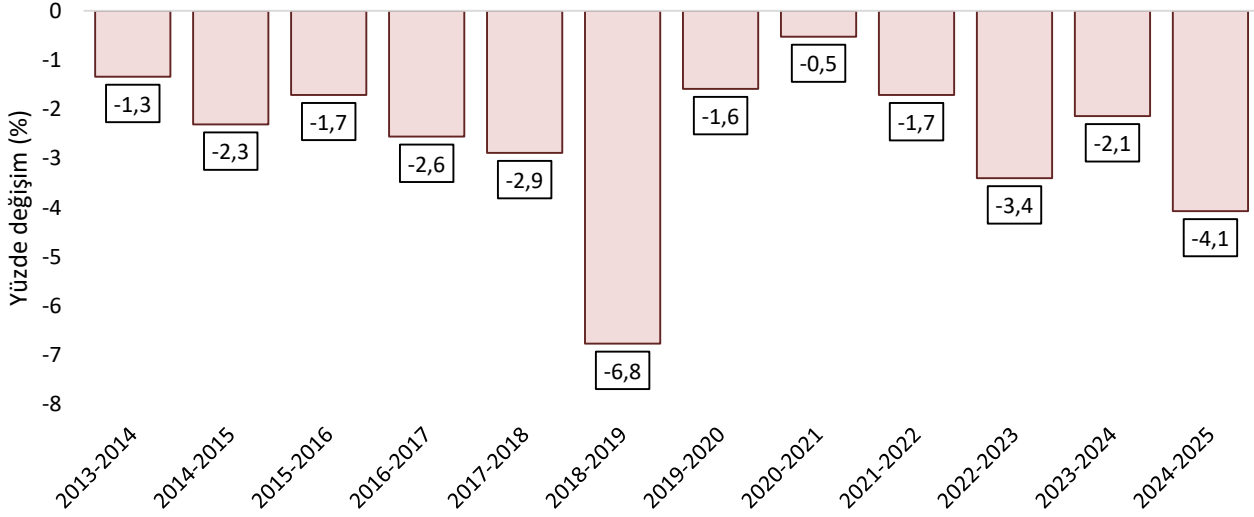

Kaynak: SGK ve Betam hesaplamaları.

Notlar: 4a özel sektör çalışanlarını, 4b serbest meslek sahiplerini ve 4c kamu görevlilerini ifade etmektedir.

Eylül-Şubat dönemindeki yüzde 4,1’lik düşüş, son on yılın en büyük ikinci düşüşü olarak dikkat çekmektedir. En büyük düşüş ise, turizm sektöründeki gerilemenin, zayıf inşaat sektörünün ve ardından gelen diğer ekonomik faaliyetlerin etkisiyle gerçekleştiği tahmin edilen 2018-2019 ekonomik krizi sırasında yaşanan ve yüzde 6,8’e ulaşan düşüştür (Şekil 3). Bu yılki istihdam kayıpları, şimdilik kontrol altında tutulan hafif bir krizden geçiyor olabileceğimize işaret etmektedir. Yıllık bazda bakıldığında ise Türkiye, özel sektör çalışanları arasında 64.515 kayıtlı iş yaratımına tanıklık etmiştir. Bu da toplam istihdamda yüzde 0,3’lük mütevazı fakat dikkat çekici bir artışı yansıtmaktadır.

Şekil 3: Özel sektörde kayıtlı çalışan sayısındaki değişim (%)

Kaynak: SGK ve Betam hesaplamaları.

Notlar: Şekil, ilgili yılın Eylül ayından Şubat ayına kadar istihdamdaki yüzdelik değişimi göstermektedir.

Ekonomik aktivite. Turizm sektöründe düşük sezonda olunması, konaklama sektöründe yaşanan keskin düşüşleri açıklarken; bar, restoran ve perakende satış sektörlerinde de olumsuz ama görece daha ılımlı etkiler yaratmıştır. İlginç bir şekilde, turizmle doğrudan ilişkili olmayan sektörlerde de faaliyet daralmaları yaşanmıştır. Özellikle metal imalatı ve danışmanlık hizmetleri en büyük kayıpları yaşamıştır. İnşaat sektöründe de durgunluk söz konusudur, ancak bu yalnızca bina ve altyapı inşasına yönelik hizmetlerle sınırlıdır. İnşaatla ev içi hizmetlere (tesisat, elektrik işleri) yönelik faaliyetler ise etkilenmemiştir. İncelenen 6 aylık dönemde istihdam yaratımı açısından en dikkat çeken istisna eğitim sektörü olmuştur.

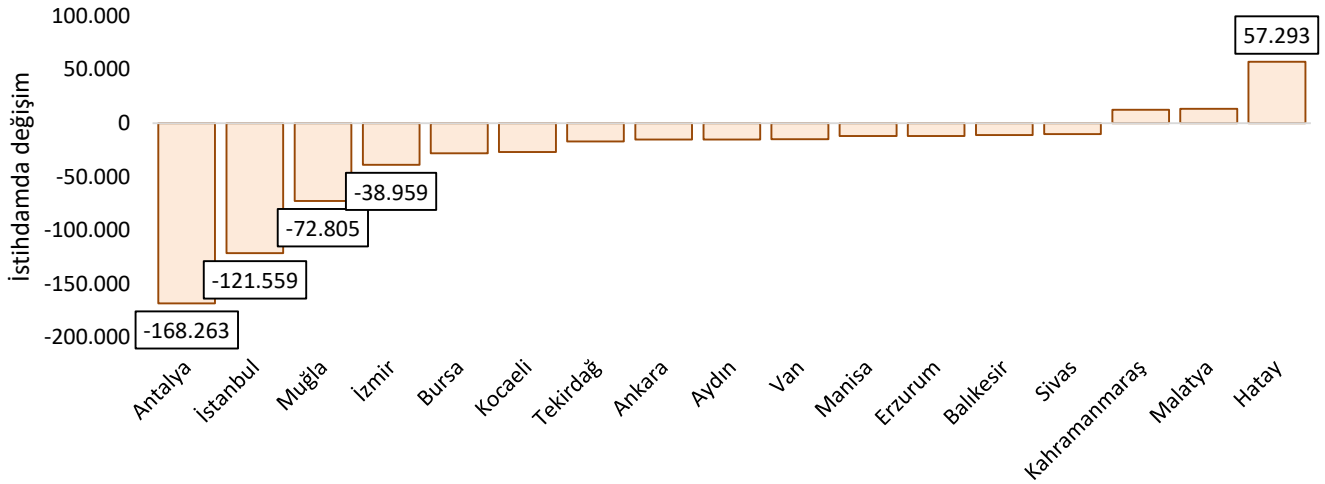
Tablo 1. Faaliyete göre istihdamdaki temel değişimler (Eylül 2024-Ocak 2025)

Faaliyet	% değişim	İstihdamda düşüş	Faaliyet	% değişim	İstihdamda artış
Konaklama	-39.8	-202,255	Eğitim	7.3	45,230
İnşaat	-6.5	-131,701	Ev temizlikçileri	16.2	5,043
Perakende satış	-2.6	-40,037	Hukuk ve muhasebe faaliyetleri	2.1	3,205
Restoranlar	-5.3	-26,032	Sinema	7.7	1,615
Bina ve peyzaj hizmetleri	-2.5	-22,068			
Danışmanlık hizmetleri	-4.1	-20,930			
Metal imalatı	-5.9	-18,731			

Kaynak: SGK ve Betam hesaplamaları.

İllere Göre Dağılım. Çoğu ilde, özellikle turizm sektörüyle yakın ilişkisi olan bölgelerde, Eylül ayından bu yana istihdamda güçlü mevsimsel düşüşler yaşanmıştır. Bu mevsimsel sıralamada başı çeken iller sırasıyla; 168 bin kayıtlı istihdam kaybıyla Antalya, 121 binle İstanbul ve 72 binle Muğla olmuştur. 2023 depreminden etkilenen bölgede ise kayda değer bir istihdam artışı gözlemlenmektedir. En çok zarar gören dört ilden üçü, ulusal düzeydeki olumsuz istihdam görünümüne rağmen pozitif istihdam artışı yaşamıştır. Bu iller arasında en dikkat çeken ise, 57 binden fazla yeni iş yaratarak öne çıkan Hatay olmuştur.

Tablo 1. İllere göre istihdamda başlıca değişimler (Eylül 2024-Şubat 2025)

Kaynak: SGK ve Betam hesaplamaları.